LIBRIS | We know books

Bernhard Schlink, *Olga*

Copyright © 2018 by Diogenes Verlag AG Zürich
All rights reserved
Poemul de la pagina 93 este preluat din Herbert Schröder-Stranz, *Süd-West. Kriegs – und Jagdfahrten*, Berlin 1910/1911, p. 111.

© 2019, 2022 by Editura POLIROM, pentru traducerea în limba română

Această carte este protejată prin copyright. Reproducerea integrală sau parțială, multiplicarea prin orice mijloace și sub orice formă, cum ar fi xeroxarea, scanarea, transpunerea în format electronic sau audio, punerea la dispoziția publică, inclusiv prin internet sau prin rețele de calculatoare, stocarea permanentă sau temporară pe dispozitive sau sisteme cu posibilitatea recuperării informațiilor, cu scop comercial sau gratuit, precum și alte fapte similare săvîrșite fără permisiunea scrisă a deținătorului copyrightului reprezintă o încălcare a legislației cu privire la protecția proprietății intelectuale și se pedepsesc penal și/sau civil în conformitate cu legile în vigoare.

Pe copertă: Edvard Munch (1863-1944), *Femeie pe verandă* (1924, ulei pe pînză), detaliu

www.polirom.ro

Editura POLIROM
Iași, B-dul Carol I nr. 4; P.O. BOX 266, 700505
București, Splaiul Unirii nr. 6, bl. B3A,
sc. 1, et. 1, sector 4, 040031, O.P. 53

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României:
SCHLINK, BERNHARD

Olga / Bernhard Schlink; trad. din lb. germană și note de Mariana Bărbulescu. – Iași: Polirom, 2022

ISBN: 978-973-46-8937-8

I. Bărbulescu, Mariana (trad.; note)

821.112.2

Printed in ROMANIA

BERNHARD SCHLINK

Olga

Traducere din limba germană
și note de Mariana Bărbulescu

POLIROM
2022

LIBRIS | We know books

1

— Nu face necazuri, cel mai mult îi place să stea și să privească.

La început, vecina la care mama și-a lăsat fiica n-a vrut să creadă. Dar așa era. Fetița de un an stătea în bucătărie și se uita la toate, pe rînd: masa cu cele patru scaune, bufetul, plita cu tigăi și polonice, spălătorul de vase care era totodată și lavabou, cu o oglindă deasupra, fereastra, perdelele și, la urmă, lampa care atîrna din tavan. Apoi a făcut cîțiva pași, s-a oprit în cadrul ușii deschise spre dormitor și a privit și acolo totul: patul, noptiera, dulapul, comoda, fereastra, perdelele și, la urmă, iarăși lampa. Se uita cu interes, chiar dacă locuința vecinei nu era împărțită altfel decît cea a părinților ei și nici nu era mobilată foarte diferit. Cînd a socotit că fetița aceea tăcută a văzut tot ce era de văzut în locuința cu două încăperi – closetul era pe casa scărilor –, vecina a ajutat-o să se suie pe un scaun, la fereastră.

LIBRIS We know books

Cartierul era unul sărac și după fiecare clădire înaltă urma o curte strîmtă, apoi iarăși o clădire. Strada îngustă era înțesată cu oamenii numeroși din casele acelea numeroase, cu tramvaie și căruțe din care se vindeau cartofi și legume și fructe, cu bărbați și femei care vindeau mărunțișuri, țigări și chibrituri din niște cutii legate la gît, cu băieți care vindeau ziare și femei care se vindeau. La colțuri stăteau bărbați care așteptau un prilej, un prilej oarecare. La fiecare zece minute, doi cai trăgeau un vagon pe șine și fetița bătea din palme.

Chiar și cînd a mai crescut, fetița voia să stea și să privească. Nu că nu s-ar fi descurcat cu mersul: pășea sprinten și sigur. Voia să observe și să înțeleagă ce se întîmplă în jurul ei. Părinții ei nu prea vorbeau unul cu altul și nici cu ea. Dacă fetița știa niște cuvinte și avea unele cunoștințe, asta i se datora vecinei. Ea vorbea mult și o făcea cu plăcere, nu mai putea să muncească după o căzătură și adesea îi ținea locul mamei. Cînd ieșea din casă împreună cu fetița, nu putea să meargă decît foarte încet și mereu era nevoită să se oprească. Însă vorbea despre tot ce era de văzut, explica, comenta și sfătuia, fetița nu se mai sătura să o asculte, iar mersul lent și numeroasele opriri îi erau pe plac.

Vecina era de părere că fetița ar trebui să se joace mai mult cu alți copii. Dar în

curțile și în gangurile întunecoase jocurile erau destul de brutale, cine voia să se impună trebuia să lupte și cine nu lupta era hărțuit. Jocurile copiilor erau mai curînd o pregătire a luptei pentru existență decît o distracție. Fetița nu era sperioasă și nici firavă. Nu-i plăceau jocurile.

A învățat să citească și să scrie încă înainte să meargă la școală. La început vecina n-a vrut s-o învețe, ca să nu se plictisească la școală. Dar apoi a făcut-o totuși și fetița a citit ce a găsit la ea, *Basmele fraților Grimm*, *150 de istorioare cu tîlc* de Hoffmann, *Pățaniile păpușii Wunderhold* și *Struwwelpeter*. Citea mult timp, stînd în picioare, sprijinită de bufet sau de pervazul ferestrei.

Și dacă n-ar fi știut încă să citească și să scrie, fetița tot s-ar fi plictisit la școală. Celor patruzeci de eleve învățătorul le băga în cap literă cu literă, folosind bastonul, iar rostirea și repetarea, scrierea după dictare și copierea erau serbede. Însă fetița învăța cu rîvnă să socotească, ca să-l poată controla pe negustor la cumpărături, cînta cu plăcere, iar la lecțiile de cunoaștere a patriei învățătorul făcea excursii cu clasa și fetița a învățat cum arată orașul Breslau și împrejurimile lui.

LIBRIS | We know books

2

A descoperit că era crescută în sărăcie. Dacă școala, o construcție nouă, din cărămidă roșie, cu pervazuri și stîlpi din gresie galbenă, era mai frumoasă decît celelalte construcții din cartier nu însemna neapărat că restul caselor erau mizere. Școala era școala. Dar cînd a văzut impunătoarele case de raport de pe bulevarde, vilele cu grădini, splendidele clădiri publice, pieţele și parcurile generoase, și a respirat mai în voie pe maluri și poduri, fetița a înțeles că în cartierul ei trăiau oamenii săraci și că ea era unul dintre ei.

Tatăl ei era docher și, cînd nu avea de lucru în port, rămînea acasă. Mama ei era spălătoreasă, lua rufe de la lumea mai înstărită, le aducea acasă într-o legătoare purtată pe cap și le ducea iarăși înapoi, tot pe cap, spălate, călcate și învelite într-un cearșaf. Avea de lucru toată ziua, dar nu cîștiga mult din munca asta.

Cînd, tot încărcînd și descărcînd cărbune, n-a mai apucat să doarmă și să-și

scoată hainele zile întregi, tatăl s-a îmbolnăvit. Dureri de cap, amețeli, febră – mama îi răcorea fruntea și pulpele cu cîrpe ude. Cînd s-a speriat de erupția roșiatică de pe burta și umerii lui și a adus medicul, avea și ea amețeli și febră, iar medicul i-a diagnosticat cu tifos exantematic și a cerut să fie duși amîndoi la spital. Momentul despărțirii de fetiță a fost scurt.

Nu și-a mai văzut niciodată părinții. Nu trebuia să se molipsească și n-avea voie să-i viziteze la spital. De la vecină, care o luase la ea, auzea mereu că părinții ei se vor face iarăși bine, pînă cînd tatăl a murit după o săptămînă, iar mama, după zece zile. I-ar fi plăcut să rămînă la vecină și vecinei i-ar fi plăcut s-o țină. Dar bunica din partea tatălui a hotărît să ia fata la ea, în Pomerania.

Încă din zilele cînd bunica s-a ocupat de înmormîntare, a lichidat gospodăria și a retras fata de la școală, lucrurile n-au mers bine între ele două. Bunica nu fusese de acord cu căsătoria fiului ei. Punea mare preț pe germanitatea sa și nu și-a dorit ca fiul ei să o ia pe Olga, chiar dacă aceasta vorbea fluent germana. Nu aprobase nici faptul că părinții fetei o numiseră după mama ei. Odată ajunsă în grija sa, fata trebuia să primească un nume german în locul celui slav.

LIBRIS We know books

Însă Olga n-a îngăduit să i se ia numele. Cînd bunica a încercat să-i explice dezavantajele unui nume slav și avantajele unuia german, Olga a privit-o nedumerită. Cînd bunica i-a propus numele germane pe care le găsea potrivite, de la Edeltraud la Hildegard, a refuzat să accepte vreunul. Cînd bunica a declarat că gata, nu se mai poate, de-acum numele ei era Helga, adică aproape ca Olga, și-a încrucișat brațele pe piept, n-a mai vorbit și n-a reacționat cînd i se spunea Helga. Așa s-au desfășurat lucrurile în timpul călătoriei de la Breslau în Pomerania și în primele zile după sosire. Apoi bunica a cedat. Însă de atunci încolo Olga a rămas pentru ea o fată îndărătnică, neascultătoare și nerecunoscătoare.

Totul era străin pentru Olga: după orașul mare, satul mic și spațiul acela întins, după școala de fete cu multe clase, școala cu băieții și fetele într-o singură încăpere, după Silezia plină de viață, Pomerania cea potolită, după vecina iubitoare, bunica neprietenoasă, după libertatea de a citi, munca la cîmp și în grădină. S-a supus, cum fac de timpuriu copiii săraci. Dar ea voia mai mult decît ceilalți copii, voia să învețe mai mult, să știe mai mult, să fie în stare de mai mult. Bunica ei n-avea cărți și nici pian, iar Olga nu l-a lăsat în pace pe învățător pînă cînd nu i-a

împrumutat cărți din biblioteca lui și nici pe organist pînă cînd nu i-a explicat cum funcționează orga și nu i-a dat voie să exerseze la ea. La cursurile pentru confirmare, cînd preotul a pomenit cu dispreț cartea despre viața lui Isus a lui David Friedrich Strauß, l-a convins să i-o împrumute.

Era singură. Copiii din sat se jucau mai puțin decît cei din oraș, trebuiau să muncească. Dacă se jucau, nu o făceau mai puțin brutal, iar Olga a fost îndeajuns de abilă ca să se impună. Însă în realitate nu se potrivea cu ei. Tînjea după alții, tot din cei ce nu se potriveau acolo. Pînă cînd a găsit unul. Și el era altfel. De la început.

LIBRIS | We know books

3

Nici nu stătea încă bine pe picioare, că a și vrut să meargă. Fiindcă i se părea că nu ar fi îndeajuns de repede să facă un pas după altul, ridica piciorul încă înainte să-l fi pus jos pe celălalt și-atunci cădea. Se ridica, făcea un pas, încă unul, iarăși i se părea că merge prea încet, încerca încă o dată să ridice piciorul înainte să-l fi pus jos pe celălalt și cădea din nou. Ridicat, căzut, ridicat – el continua fără astîmpăr, neobosit. Nu vrea să meargă, vrea să alerge, își zicea mama lui, care îl privea și clătina din cap.

După ce a învățat că un picior are voie să se desprindă de pămînt abia cînd celălalt l-a atins, lui tot nu i-a plăcut să meargă. Umbla repede, cu pași mici și sprinteni, iar cînd îi puneau hamul și îl duceau în lesă, cum era moda pe atunci, părinții se amuzau, fiindcă băiețașul tropăia ca un ponei mic. Totodată, erau și puțin stînjeniți: ceilalți copii mergeau mai bine în ham.

La trei ani alerga. Alerga prin casa spațioasă, cu trei etaje și două poduri, pe coridoarele lungi, în sus și-n jos pe scări, prin camerele care dădeau dintr-una într-alta, trecea de pe terasă în parc și o lua spre cîmpii și pădure. Cînd a început școala, alerga pînă la școală. Nu că ar fi întîrziat cu trezitul sau că s-ar fi lungit cu spălatul pe dinți și altminteri ar fi ajuns prea tîrziu. Pur și simplu prefera să alerge în loc să meargă.

La început și ceilalți copii alergau laolaltă cu el. Tatăl lui era cel mai bogat om din sat, le dădea leafă și hrană multor familii pe moșia lui, potolea conflicte, se ocupa de biserică și școală și avea grijă ca bărbații să voteze cum trebuie. Asta îi făcea pe ceilalți copii să îl admire pe fiu și să se străduiască să-l imite, pînă cînd respectul pe care i-l arăta învățătorul și purtările lui deosebite, felul de-a vorbi și de a se îmbrăca l-au înstrăinat de ceilalți. Poate că le-ar fi plăcut să fie în suita lui dacă lui i-ar fi plăcut să le fie conducător. Dar asta nu-l interesa – nu din îngîmfare, ci din îndărătnicie. Ceilalți își jucau jocurile lor, el și le juca pe ale lui. N-avea nevoie de ceilalți. Mai ales la alergat nu avea nevoie de ei.

La șapte ani părinții i-au dăruit un cîine. Fiindcă admirau Anglia și o venerau pe Victoria, văduva împăratului Friedrich,